నడుస్తున్న చరిత్ర

ఎలక్ట్రాన్

మొరిగే కుక్కలు కరవ్వు. సమస్తకోటి జీవరాసులకీ అంతో ఇంతో మెదడుంది. ఆలోచించే శక్తి ఉంది. అరిచే సాధనం ఉంది. మనిషికి పుట్టుకతో మాటరావడంతో, ప్రపంచాన్నంతటినీ మసి పూసి మారేడుకాయ చేసి పారేశాడు. తనలో ఉన్న బలహీనతలని జంతుజాలం మీద పెట్టి ఆనందించడం మనిషి [illegible] అందుకనే, ''మొరిగే కుక్కలు కరవ్వు' అంటే, మాట్లాడే మనిషి పనిచెయ్యడూ అని. ఆడొక్కటే కాదు, కాలు కదపని మనిషి, కాలు నిలవని మనిషి కూడా పని చెయ్యరు.

చెట్టుని అల్లుకు పోయిన లతని గురించి కవులంతో అందంగా వర్ణిస్తారు. కాని ఆ ధారభూతమైన చెట్టుని గురించి రాసేవాడూ, చదివేవాడూ తలచనైనా తలచరు. వాళ్ళ కనబడేది ఆ లత అంద మొక్కటే. ఎదుటి వాడి శక్తి సామర్థ్యాల మీద ఆధారపడి, ఆతగాడి చుట్టూ తెరవేసి, లోకం దృష్టిలో గొప్పవాడిగా పేరు పొందడ మనేది లౌక్యం. కాని ఇది పచ్చి స్వార్థం. ఎదుటి వాళ్ళ సమాధుల మీద పునాదులు వేసుకోవడం వీళ్ళకి అతి సాధారణమైన అలవాటు. 'పారసైట్స్' అనేవి నక్కజాతికొక్కటికే సంబంధించినవి కావు. పని దొంగలందరూ ఈ కోవకి చెందినవారే!

మా పొరుగింటి చలమయ్య సరిగ్గా ఇటువంటి వాడే. చైనా వాళ్ళే నమ్ముకొని ఊబిలో దిగబడ్డ మన పాలకుల్ని ఉద్దేశిస్తూ, ఒక తలనెరిసిన పెద్ద మనిషి అన్నాడు—'నీ పొరుగు దేశం వాళ్ళు నీతో మైత్రిగా ఉంటా రనుకోవడం కంటే భ్రమ మరొహటి లేదు! వాళ్ళ నెప్పుడూ శత్రువులుగా చూసుకొంటేనే, నీ జాగ్రత్తలో నీవ్వుండడం జరుగుతుంది!' అని. ఇది దేశాలకే కాదు, వ్యక్తులకు సంబంధించినది కూడా. చలమయ్య మా పక్కింటి వాడు కదా అని అక్కసుగా నేనీ మాట లనడం లేదు. మా ఆఫీసులో నా పక్క కుర్చీలో కూర్చుని, మా అందరి నెత్తిమీదా శటగోపం పెట్టిన అతగాడి ప్రయోజకత్వానికి జోహార్లు చెప్పుకుంటున్నాను.

అన్నం ఉడికిందో లేదో తెలియడానికి అంతా కెలికి చూడ నక్కరలేదు. ఇన్ని మెతుకులు పట్టి చూస్తే చాలు. మనిషి నైజం తెలుసుకోడానికి జీవిత చరిత్రనంతా తిరగతోడ నక్కర్లేదు. రెండు మూడు సంఘటనలు పరిశీలిస్తే చాలు.

సమయానికి ఆఫీసుకి రావడమనేది ఆఫీసర్ల నెత్తిమీద కిరీటం పెట్టడానికే కాని, ఆఫీసు పేరు కీ పురోగతికీ కాదని చలమయ్య విశ్వాసం. అలా సమయానికి ఆఫీసుకి వెళ్ళడం జరుగుతోందంటే, ఆ ఆఫీసరు తన క్రింది వారి మీద జులుం చెలాయిస్తున్నట్టు లెఖ్ఖ. సమయానికి ఆఫీసుకి వెళ్ళేవాడి గౌరవాని కిది భంగం. చలమయ్య దృష్టిలో పై వాడికి సలాం కొట్టడం అంటే చాలా ఘోరమైన అపరాధం. సకాలంలో పని పూర్తి చెయ్యడం అంటే అధికార వర్గానికి దాసోహం అంటూ, వాళ్ళ కింద బానిసలుగా ఉండడమేనని అతగాడి అభిప్రాయం ఇలాంటి ఉపన్యాసాలు దంచడంలో అతను చాలా దిట్ట. అయితే ఇంత ధైర్యంగా కబుర్లు చెప్పే చలమయ్య, తన ప్రవర్తనకి, ముందే పునాదులు వేసుకొనే లౌకికుడు.

ఏ రోజూనా చలమయ్య సమయానికి ఆఫీసుకి రాడు. 'ఎందుకాలశ్యంగా వస్తున్నావు?' అని అడగడానికి మాకు అధికారం లేదు. అధికారులకి దమ్ములేవు! మనిషి, అన్న తర్వాత ఏవో బలహీనతలుంటాయి. ఎదుటి వారితోలో ఉన్న బలహీనతలు, చలమయ్యకు పెద్ద సాధనాలు. ఒక్కొక్కప్పుడు మనిషి ఎంత పెద్దవాడైనా, గొప్పవాడైనా, ఎదుటి వారి మంచి సహాయం పొందవలసిన అవసరం వస్తుంది. మా ఆఫీసుకి మరో ప్రాంతంనుంచి బదిలీ అయి ఒక కొత్త డైరెక్టరు వచ్చాడు. రావడంతో ఆయన గారికి ఇల్లూ, పిల్లలకి స్కూళ్ళలో సీట్లూ కావల్సి వచ్చాయి. తనకీ, డైరెక్టరుకీ మధ్య చాలా మెట్లున్నా, చలమయ్య ఆయన దగ్గరకు వెళ్ళి, ఆ రెండు సదుపాయాలూ ఆయనకి కలగ చేశాడు. చలమయ్యద్వారా పొందిన ఈ సహాయం డైరెక్టరు నోరు శాశ్వతంగా మూత పడేటట్లు చేసింది.

రాజుగారికి తల మర్దన చేసే మంగలి మంత్రి కంటే సన్నిహితుడు. మంత్రిగారు ఆ మంగలిచేత క్షవరం చేయించుకొంటున్నప్పుడు, వాడి అజాగ్రత వల్లా, నిర్లక్ష్యం వల్లా గాట్లుపెట్టించుకొన్నా, వాణ్ణే ఏమీ అనడానికి వీల్లేదు! ఎందుకంటే, వాడు రాజుగారి మంగలి!

ఆఫ్రికా లోని ఒక చిన్న దేశం తాలూకు ప్రతినిధి వర్గం మన దేశం రావడం జరిగింది. ఏవో ఒప్పందాలు

ప్రభుత్వాల మధ్య జరిగాయి. ఆ సందర్భంగా ఆ ప్రతినిధివర్గం మా సంస్థకు వస్తున్నట్టుగా, సమాచారం అందింది. అందుకని అన్ని ఏర్పాట్లూ, సహాయాలూ చేయవలసిందిగా ఉత్తర్వులు వచ్చాయి. మా డైరెక్టరు నిజంగా ఇరకాటంలో పడిపోయాడు. ఆ దేశం పేరు నేను ఎప్పుడూ వినలేదు. ఆ దేశ ప్రజల ఆచార వ్యవహారాలూ, నైసర్గిక పరిస్థితులూ రాజకీయ పరిణామాలూ అన్నీ కావలసి వచ్చాయి. ఇవన్నీ తెలియందే వాళ్ళకి స్వాగతం ఇవ్వడానికి కాని, స్వాగతపత్రం సమర్పించుకోవడానికి కాని చాలా కష్టమైపోతుంది. డైరెక్టరుదగ్గరనుంచి ఆ భారం ఒక్కొక్క మెట్టూ కిందకు జరిగి నా నెత్తిన పడింది. మా సెక్షన్ ఆఫీసరు ఒక రెండు రోజులు నేను చెయ్యవలసిన పని మరొకరికి అప్పగించి, నన్ను ఫ్రీగా వదిలేశాడు. అట్లాసులూ అవీ గాలించి, ప్రభుత్వ గ్రంథాలయానికి పోయి అతి కష్టం మీద కొన్ని పుస్తకాలు సేకరించి పత్రికల వాళ్ళ కార్యాలయానికి పోయి మరి కొన్ని వివరాలు సంపాదించి రెండు రాత్రులు శ్రమించి, అరడజను సిగరెట్ పేకెట్లు తగలెట్టి ఎలాగైతేనేం ఒక పది పేజీల సారాంశం తయారు చేశాను. నేను పడ్డ శ్రమ చలమయ్య గమనించక పోలేదు.

మూడో రోజు ఆఫీసుకి వెళ్ళాను. మా ఎస్. ఓ. కొడుకు సైకిలు మీద నుంచి పడి చెయ్యి విరగ్గొట్టుకోవడంతో, ఆయన ఆఫీసుకి సెలవు పెట్టాడు. నేను రాసిన కాయితాలు నా డ్రాయరు సొరుగులో పడేసి, రొటీన్ వర్కులో పడిపోయాను. మామూలుగానే ఆఫీసుకి సరిగ్గా రాని చలమయ్య, ఎస్. ఓ. సెలవులో ఉన్నాడని తెలియడంతో, ఆ రోజు మధ్యాహ్నం మూడింటికి ఆఫీసుకి వచ్చాడు. అప్పటికే ఇద్దరు వ్యక్తులు, ఉదయం నుంచీ అతగాడి కోసం పడిగాపులు కాస్తూ కూర్చున్నారు.

"ఇంత తొందరైతే పన్లెలా జరుగుతాయి. మీ మట్టుకు మీకు మీ విషయం గురించి కంగారుగా ఉండొచ్చు. కాని మా దగ్గర మీ లాంటి వాళ్ళ కేసులు వంద లుంటాయి. అవన్నీ చూసుకుంటూ రావాలి! ఎవరో పై దేశం వాళ్ళు వస్తున్నారు. వాళ్ళ కోసం ఏర్పాట్లు చెయ్యమని డైరక్టరు నెత్తిమీద కూర్చున్నాడు. ఉదయం అనగా పోయినవాణ్ణి ఇప్పుడు రాగలిగాను. మీరేమో మీ పని జరగటంలేదని సతాయిస్తున్నారు! ఎలా వచ్చేది? ఇవ్వాళ ఎంత ఆలస్యమైనా మీ పని చేసి మరీ ఇంటికి వెళతాను. నన్ను బాధపెట్టక బయటకు పోయి కూర్చోండి!" నిలువునా అబద్దాలాడి, వాళ్ళని కసిరికొట్టి బయటకు తరిమేశాడు చలమయ్య.

ఏవో రెండు ఫైళ్ళు తిరగేసి, కాఫీ తాగడం కోసమని బయటకు పోయాడు. బయటనున్న ఇద్దరు వ్యక్తులూ, చలమయ్యా కేంటీన్ వైపు వెళ్ళడం గమనించి, ఒక నవ్వు నవ్వుకున్నాను. ఆ వెళ్ళిన వాడు నాలుగున్నరకి చిద్విలాసంగా లోపలికి అడుగు పెట్టాడు.

అయిదవగానే ఇంటికి వెళ్ళిపోయాను. మధ్య దారిలో మా ఎస్. ఓ. ఇంటికి వెళ్ళి నేను రాసిన విశేషాలు చెప్పి, మరునాడు ఆయన ఆఫీసుకి రాగానే, ఆ కాయితాలు డైరక్టరుకి ఇవ్వవచ్చును, అని తెలియజేశాను.

ఆ మరునాటి రోజు ఆఫీసుకు వెళ్ళగానే, సొరుగులోంచి కాయితాలు తీసి, ఎస్. ఓ. కి. అందజేశాను. "నువ్వు పడ్డ శ్రమంతా వృధా అయిపోయింది. ఆ దేశం తాలూకు విశేషాలు సేకరించడంలో చలమయ్య చాలా శ్రమ పడి, ఒక డ్రాఫ్టు తనకి అందజేశాడని ఇందాకనే డైరెక్టర్ టెలిఫోన్ చేశాడు. అయినా నువ్వు పడ్డ శ్రమకి థాంక్స్!" అన్నాడు, నేను రాసిన కాయితాలు చూస్తూ.

నా నరనాడులూ కుంగిపోయాయి. తాళం లేని నా బల్ల సొరుగులో ఆ కాయితాలు వదిలినందుకు నన్ను నేనే నిందించుకున్నాను. ఏం జరిగిందీ ఊహించడానికి నా కాట్టే సేపు పట్టలేదు. క్రితం రోజు సాయంత్రం చలమయ్య చాలాసేపు ఆఫీసులో ఉన్నాడనీ, మధ్యలో నా డ్రాయరు సొరుగు తీసి ఏవో కాయితాల తీసి చాలా సేపు చూశాడనీ, ఆఫీసు జవాను చెప్పాడు. ఎస్. ఓ. కి జరిగింది చెప్పాను. చలమయ్య రాగానే తాడో, పేడో తేల్చుకోవాలని నిశ్చయించుకున్నాను.

మధ్యాహ్నం పన్నెండింటికి చలమయ్య వచ్చాడు. ఎస్. ఓ. అతగాణ్ణి పిలిచి, "ఇంత ఆలస్యం ఎందుకైనట్టు? నీ బల్ల మీదనుంచి కాయితాలు జరగటం లేదని చాలా ఆరోపణలు వస్తున్నాయి. ఇప్పటికే నలభై కి పైగా కేసులు నీ దగ్గర నుంచి కదల్లేదు. నీ వ్యవహారం రోజు రోజుకీ మరీ అధ్వాన్నంగా తయారవుతూంది. అందులో మా మరొకరు పడ్డ శ్రమని, నీ స్వార్థం కోసం వాడుకున్నావు. రెండు రోజుల శ్రమించి అతడు సేకరించిన సమాచారాన్ని దొంగచాటుగా చదివి, డైరెక్టర్ దగ్గరకు నేరుగా వెళ్ళి నువ్వే ఆ విశేషాల్ని సేకరించినట్లు చెప్పుకున్నావ్. ఇటువంటి పనులు ఇక ముందర చెయ్యకు. లేకపోతే నీ మీద చర్య తీసుకో వలసి వస్తుంది" అని గదమాయించాడు.

ఇన్నాళ్ళకైనా చలమయ్యకు ఇటువంటి మందలింపులు ఇచ్చినందుకు మా ఎస్. ఓ.ని మనసులో అభినందించుకున్నాను. అయితే ఆ సంతోషం ఆట్టే సేపు నిలవలేదు.

"పెద్దానికి లోకువగా ఉన్నానని ఇష్టమొచ్చినట్లు మాట్లాడుతున్నారు. మీరు చేయవలసిన నా కోసం మీరు నియమించిన వ్యక్తి రెండు రోజులు ఆఫీసుకి రాకపోయినా ఎవడూ అడిగే వాడుడు లేడు! మీకు సెక్షన్లో ఇలా పక్షపాత బుద్ధితో ప్రవర్తిస్తున్నారని నేనే పై అధికారులతో ఫిర్యాదు చెయ్యదలచుకున్నాను. మరోమాట! మీరు నామీద ఒక పెద్ద అభాండం వేశారు. ఆదేశం తాలూకు వివరాలూ అవీ, నేను ముందే సేకరించాను. నిన్న సాయంత్రం అతని బల్లమీదనుంచి కొన్ని ఫైళ్ళు తీసి చూసిన మాట వాస్తవమే. డైరక్టరుగారు, కొన్ని పార్టీల కేసులు త్వరగా చూడమని ఆదేశించడంతో పరిశీలన కోసం చూడవలసి వచ్చింది. మీరిప్పుడు అన్నమాటలకి క్షమాపణ చెప్పుకోందే వదిలేనులేదు!" మొండిగా చలమయ్య అన్న మాటలకి నిర్భ్రాంతి చెందాము. ఎస్. ఓ. మొహం కందగడ్డలా అయింది.

"అధిక ప్రసంగం చేస్తున్నావ్ అతగాణ్ణి నియమించింది ఆఫీసుపనిమీద. రెండు రోజులు కాదు వారం రోజులు నియమించినా నియమిస్తారు. నన్ను ప్రశ్నించే అధికారం నీకు లేదు."

"ఎందుకు లేదు, ఉండా ఉంది. అతణ్ణి పూరమ్మాట వదిలేసి, అతడు చెయ్యవలసిన పనిని మీరు మరొకరిమీద రుద్దడం సహించేది లేదు."

"అణ్ణి ఆఫీసు పనిమీద పంపించిన సంగతి నువ్వు మరుస్తున్నావ్. అతణ్ణి పంపించడానికి నాకు అన్ని హక్కులూ ఉన్నాయి. రెండు రోజులు అతని పని భారం మరొకరిమీద వేసినందుకు నువ్వు అరుస్తున్నావు కాని అనవసరంగా నీ ఇష్టం వచ్చినప్పుడు ఆఫీసుకి వస్తున్నప్పుడు నువ్వు చెయ్యవలసిన పని మరెంత మందిమీద పడ్తోందో, నువ్వు ఆలోచించటం లేదు."

'నా పని మరొకరికి అప్పగించమని నే నడగలేదే! నే నాలశ్యంగా వస్తున్నానంటే నాకున్న కారణాలు నాకున్నాయి!"

చలమయ్య మాటల వెనకనున్న భావాన్ని గ్రహించలేనంత అవివేకి కాదు ఎస్. ఓ. అందుకనే కోపంగా అన్నాడు. 'నీకున్న కారణాలు నీకుండవచ్చు కాని నా సెక్షన్లో పనిచేస్తున్నంతకాలం నా అనుమతి లేందే డైరెక్టర్‌తో నేరుగా సంప్రదించే అధికారం నీకు లేదు! ఇది గుర్తుంచుకో."

'సరే, ఈ మాటే డైరెక్టరు గారితో చెప్తాను. ఆయన నాకిచ్చిన ఆజ్ఞలని పాటించడంలో మీరు అడ్డుపడుతున్నారని!" చలమయ్య దౌర్జన్యంగా అన్న మాటలకి నాకెక్కడలేని అసహ్యమూ పుట్టుకొచ్చింది. ఎస్. ఓ. నిర్విణ్ణుడైపోయి, మరి మాట్లాడలేకపోయాడు. ఓ చిన్న నవ్వు నవ్వి, చలమయ్య అక్కణ్ణుంచి తిన్నగా డైరెక్టర్ ఆఫీసుకి దారితీశాడు.

టికప్పుడే, క్రమశిక్షణా రాహిత్యం కారణంగా చూపుతూ, చలమయ్యమీద చర్య తీసుకోవలసిందిగా ఓ నోట్ పుటప్ చేశాడు ఎస్. ఓ. ఫలితంగా, మా ఎస్. ఓ. ని మరో సెక్షన్‌కు మార్చి పారేశారు! మరో ఎస్. ఓ. ని మా సెక్షన్‌కి వేశారు.

న్యాయానికి రోజులు కావివి. నోరున్నవాడిదే రాజ్యం! తంత్రబలం ఉన్నవాడే మేధావి!

కర్మాగారంలో ఒక యంత్రం పాడవుతుంది. పక్కనే ఉన్న అటువంటి మరో యంత్రం దాని పని అది కొనసాగిస్తూనే ఉంటుంది. మనిషి విషయంలో ఇది వర్తించదు. ఒక మనిషి పాడైతే ఆ ప్రభావం పక్క మనుషులమీద కూడా పడుతుంది. బాహాటంగా జరిగిన ఈ సంఘటన తర్వాత. ఆఫీసులో వాతావరణం నెమ్మది నెమ్మదిగా కలుషితమైపోయింది. చలమయ్య ఒక్కడే కాదు, చాలా మంది వాళ్ళ ఇష్టం వచ్చినప్పుడు రాసాగారు. ఇక్కడ చలమయ్య అతీతుడైనప్పుడు, అందరికీ అదే న్యాయం వర్తిస్తుంది కదా!

మా ఆఫీసులో ముప్ఫయి అయిదు సంవత్సరాలు పనిచేసి రిటైరైపోయిన సుబ్బారావుగారు, ప్రావిడెంట్ ఫండ్ కోసం, గ్రాట్యుటీకోసం అర్జీలు పెట్టుకొన్నాడు. కాయితాలమీద అధికారముద్ర పడడమనేది, పరమపద సోపానపటంలో వైకుంఠం చేరడం లాంటిది! పైకీ, కిందకీ జరిగే పావుల్లాగ కాయితాలు జరగాల్సిందే. చలమయ్య బల్లమీద ఆ కాయితాలు చాలాకాలం ఆగిపోయాయి. చెప్పులరిగేటట్లు సుబ్బారావుగారు తిరిగారు. చలమయ్య సెలవుమీదున్నాడు డైరెక్టరుగారి పనిమీద వెళ్ళాడు— త్రాగడానికి

వెళ్ళాడు—ఇంకా ఆఫీసుకి రాలేదు' అవి సుబ్బారావుగారు చలమయ్యని కలుసుకోలేని పరిస్థితుల్లో ఆయనకి లభించిన సమాధానాలు ఎస్. ఓ. తో చాలా సార్లు చెప్పుకొన్నా ఆయన తన నిస్సహాయత తెలియబర్చుకొన్నాడు' దుష్టులకి దూరంగా ఉండు. కింద వాడి సంతకం లేందే ఏ కాయితాన్నీ చస్తే ముట్టుకో కూడదు!' ఈ రెండూ అనుభవజ్ఞుడైన ఎస్. ఓ. సిద్ధాంతాలు.

"మీ కాగితాలన్నీ సిద్ధంగా ఉన్నాయి. పైన ఉన్నాయన ఏవో అభ్యంతరాలు తెలియజేసి, విషయాన్ని మెలపెట్టి, ఫైల్ని తిరిగి నా దగ్గరకు పంపించేశారు. తిరిగి అంతా స్టడీచేసి మీ కనుగుణంగా కేసు పుటప్ చెయ్యాలి. మీరిలా ఒత్తిడి చేస్తే లాభం లేదు. రెండు రోజు లాగిరండి" సుబ్బారావుగారు చచ్చి చెడి చలమయ్యని పట్టుకున్న సందర్భాల్లో, ఆయన వినే చలమయ్య పాటల్లో ఇదొకటి. చివరికి ఆయనకీ ప్రాణం విసిగెత్తిపోయింది. పెట్టుకొన్న అర్జీలన్నీ కింద బల్లల దగ్గరే ఆగిపోయాయన్న సంగతి ఆయనకి తెలుసు.

"నా కూతురు పెళ్ళి వారం రోజుల్లో ఉంది. ఇప్పటికిప్పుడే ఏడాది నుంచి నన్ను తిప్పుతున్నారు: ఈ డబ్బు నాకు సమయానికి అందకపోతే, నేను చాలా కష్టపడవలసి వస్తుంది. మీరు నాకు సహాయం చెయ్యని పక్షంలో నేను పత్రికలకి ఉత్తరాలు రాయవలసి వస్తుంది!" సుబ్బారావుగారు డైరెక్టరును కలుసుకొని బెదిరింపుజోడించి, మొరపెట్టుకొన్నాడు. డైరెక్టరు మా సెక్షన్ ఆఫీసర్ని పిలిపించాడు. మరో పది నిమిషాల్లో చలమయ్య కూడా పిలుపందుకొని వెళ్ళాడు. అయిదు నిముషాలు అయిపోయిం తర్వాత ముగ్గురూ బయటకు వచ్చారు.

"చచ్చేటంత బండ చాకిరీ చేస్తున్నా మీలాంటి వాళ్ళ మూలంగా మాకు చెడ్డపేరు వస్తోంది. రిపోర్టు చేశారుగా, ఇక వెళ్ళండి! రేపు మధ్యాహ్నానికల్లా మీ కేసు పూర్తిచేసి సంతకాలకి పంపిస్తాను." చలమయ్య అన్న మాటలకి, సుబ్బారావుగారు నొచ్చుకొంటూ వెళ్ళిపోయాడు.

మర్నాడుదయం టంచనుగా పది గంటలకల్లా చలమయ్య ఆఫీసు కొచ్చి, సుబ్బారావుగారి ఫైలు ముందరేసుకుని కూర్చున్నాడు. నిజంగాదే వర్షం కురిసిందా నాడు! పదకొండింటి కల్లా చలమయ్య పెద్ద కొడుకు ఆఫీసుకొచ్చి 'అమ్మకి విపరీతంగా జ్వరం వచ్చి స్పృహతప్పి పడిపోయింది' అని కబురందజేశాడు. సుబ్బారావుగారి ఫైలు ఆ మర్నాడు చూస్తానని ఎస్. ఓ. కి హామీ ఇచ్చి చలమయ్య వెళ్ళిపోయాడు. పెళ్ళానికి ప్రాణం మీదికొచ్చిందని ఆఫీసు వదలి వెళ్ళేవాణ్ణి, ఎవ రాపగలరు? అసి, వెధవ పేచీలు పడ్డం ఏ ఆఫీసరుకీ ఇష్టం ఉండదు.

ఆ రోజు సాయంత్రం నే నింటికి వెళ్ళగానే చలమయ్య పెళ్ళాం సంగతి చెప్పి "ఒకసారి చూసిరా, బావుండదు" అన్నాను. "నా బొంద, జ్వరమూ లేదు, గిరమూలేదు! ఇవ్వాళ వాళ్ళబ్బాయి పుట్టిన రోజట. అందరూ కలిసి మధ్యాహ్నం పన్నెండు గంటల ఆట సినిమాకు పోయారు!" అన్న శ్రీమతి మాటలు విని కొయ్యబారిపోయాను.

చలమయ్య మర్నాడు ఆఫీసుకి అలవాటు ప్రకారం

పేరు

స్వల్ప వ్యవధిలో వచ్చిన 'పేరు' చాలా బరువైంది దాన్ని మోయడం కష్టం.

— వాక్లేన్

ఆలస్యంగా వచ్చాడు. వాళ్ళావిణ్ణి ఆస్పత్రికి తీసుకెళ్ళడంతో ఆలస్యం అయిందనీ, తనంతట తానుగానే ఎస్. ఓ. కి వంజాయిషీ చెప్పుకున్నాడు. "సుబ్బారావుగారి ఫైలుక్లియర్ చెయ్యడం కోసమే వచ్చాను. లేకపోతే రాకపోదును!" అని కూడా నిలువుగా, అతి సులువుగా అబద్ధ మాడేశాడు. మరో గంట తర్వాత, "అంతా సిద్ధంగా వుంది. మీరు సంతకం పెట్టి, డైరెక్టరుగారి శాంక్షన్ అవడంతో సుబ్బారావుగారి గ్రాట్యుటీ దొరికిపోతుంది. ప్రావిడెంట్ ఫండ్ కమీషనర్ ఆఫీసునుంచి ఆయన డబ్బు రావడమనేది ఆయన అదృష్టం మీద ఆధారపడి ఉంటుంది. అది మన చేతుల్లో లేదుకదా!" అని సుబ్బారావుగారి ఫైలు, ఎస్. ఓ. బల్లమీద ఉంచాడు. ఎస్. ఓ. వెంటనే సంతకంచేసి, దాన్ని డైరెక్టర్ ఆఫీసుకి పంపించాడు.

ఆ ఫైలు డైరెక్టరాఫీసు చేరకముందే, అర్ధాంతరంగా ప్రభుత్వం దగ్గర్నుంచి టెలిగ్రాం రావడంతో విమానంలో ఢిల్లీ, అక్కణ్ణించి, ఆఫ్రికాలోని ఒక చిన్న దేశానికి వెళ్ళిపోయాడు. తిరిగి పదిహేను రోజులక్కానీ ఆయన తిరిగి రాలేదు. నాకు తెలిసిన సంగతి మట్టుకు, డైరెక్టరు ప్రయాణం సంగతి ఎవరికీ తెలియకపోయినా, చలమయ్యకి మట్టుకు తెలుసునని.

అడిగిన కట్నం అందజెయ్యలేనందుకు సుబ్బారావుగారి కూతురు పెళ్ళి, పీటల మీద ఆగిపోయింది. అవమానం భరించలేక ఆ అమ్మాయి ఎండ్రిన్ తాగి ఆత్మహత్య చేసుకుంది. డైరెక్టర్ ఆఫీసు ముందు సుబ్బారావుగారు పది మందిని పోగుచేసి గొడవ పెట్టాడు. ఈ ఆలస్యానికి కారణం 'చలమయ్య' అని మాలో చాలా మందికి తెలుసు. ప్రజలు గుమిగూడ్డంతో, వేరు గత్యంతరం లేక డైరెక్టరు చలమయ్యని పిలిచి, అందరి ఎదుటా చీవాట్లు వేశాడు. ఉద్యోగంలోంచి తీసి పారేస్తానని బెదిరించాడు. చలమయ్య తొణక లేదు, బెణకలేదు.

"నేను ఫైల్ క్లియర్ చేసి పంపించేసరికి, మీరు వూళ్ళో లేకపోవడం నా నేరం కాదు. అయినా మీ స్వంత పనులకి నన్ను వాడుకొని, ఆఫీసుకి నేను సమయంలో రాకుండా చేసి, నా పనికి ఆటంకం కలిగించిన వారు మీరే. సుబ్బారావుగారింట్లో జరిగిన దారుణానికి బాధ్యత మీరే! ఉద్యోగంలోంచి తీసేస్తానన్నారు కదా, తీసెయ్యండి! అది మీ చేతిలో ఉన్న పని. కానీ మీ ఆఫీసుముందు, మీరు చేస్తున్న దవుర్జన్యాలకి ఆమరణ నిరాహారదీక్ష చేస్తాను. అది నా చేతులో ఉంది!" చలమయ్య మాటలు విన్న మా అందరికీ మతులు పోయాయి. మనిషిలో ఎంత విషముంటుందో ఆ రోజు గ్రహించగలిగాను.

చలమయ్య అంత దారుణంగా మాట్లాడ్డానికి, అతడి ఒక్కడి బలమే కారదు కారణం. అతని వెనక గొర్రెల మంద ఉంది. ఆ గొర్రెల మంద బలం, చలమయ్యకు చాలు.

దుష్టుల దగ్గర్నుంచి పొందే చిన్న చిన్న సహాయాలు, ఎంతటి సంకటమైన పరిస్థితుల్లో ఇరికిస్తాయో, ఆ రోజున డైరెక్టరు గుర్తించగలిగాడు గాని ఎటూ చెప్పుకోలేని ఆయన పరిస్థితిని చూసి, జాలి పడ్డం తప్ప, మేం చెయ్యగలిగింది ఏమీ లేదు.

ఆ రోజు సాయంత్రం మార్కెట్‌కి వెళ్ళి తిరిగి ఇంటికి వచ్చేసరికి, చలమయ్య ఇంటి ముందు జనం గుమిగూడి ఉన్నారు. చలమయ్య గట్టిగా అరుస్తున్నాడు. "దొంగ వెధవా! జ్వరమని వంకతో వారం రోజులు పని మానేసిందికాక, ఎవరూలేకుండా చూసి, వంటింట్లో ఉన్న అన్నాన్ని, దొంగతనంగా తింటావట్రా, రాస్కెల్!" అంటూ పదిహేనేళ్ళ పని కుర్రాణ్ణి పట్టుకుని చావబాదుతున్నాడు!

దేశం — నాయకుల్ని, డాక్టర్లని, ఇంజనీర్లని, సాంకేతిక నిపుణుల్ని, శాస్త్రవేత్తల్ని, ఉద్యోగుల్ని, కార్మికుల్ని — ఇలా ఎందర్నో తయారు చేస్తోంది. ప్రగతికి వీళ్ళందరి అవసరం, దేశానికి ఉంది. అయినా దేశం కుంటుతూ నడుస్తోందంటే, వీళ్ళలో ఉన్న పని దొంగలే కారణం. రేపటి పని ఇవ్వాళే చెయ్యటం వీళ్ళ కలవాటు లేని పని. ఎప్పుడో చేసి ఉండాల్సిన పనిని, ఎప్పటికీ చెయ్యక పోవడమనేది, వీళ్ళకి ఆనందం కలిగించే విషయం.

జీతాన్ని సంపాదించుకోవాలి. పుచ్చుకోకూడదు. దేశం జీతమిస్తున్నది, ఆఫీసు రిజిష్టర్‌లో సంతకం పెట్టడం కోసం కాదు! తీసుకుంటున్న ప్రతి పైసాకి, దేశానికి ప్రతిఫలం ముట్టజెప్పాలి. ఒక్క నిమిషం పని మానేస్తే, దేశం నష్టపోతోంది. చెయ్యవలసిన పనులు సకాలంలో చెయ్యకపోయినా, ఎగవేసినా, ప్రభుత్వాంగం దెబ్బ తింటుంది. ఆఫీసులు దెబ్బతింటాయి. పరిశ్రమలు కుంటుబడ్తాయి. ఉత్పత్తి తగ్గిపోతుంది. పరిణామంగా దేశం అధోగతి పాలౌతుంది. దేశమంటే ప్రజలు. ఒక వ్యక్తి చేసిన ఆలస్యం వల్ల మరో వ్యక్తి జీవితం ఏదో విధంగా దెబ్బ తింటుంది. ఒక సమాజం, ఒక ఒక వూరు, రాష్ట్రం, ఒక దేశం, పని దొంగల మూలంగా పతనం చెందుతాయి.

ఆకలికి ఆగలేక ఇన్ని అన్నం మెతుకులు దొంగిలించి తిన్న ఆ పసి కుర్రాడు — పని దొంగతనంచేసి, దేశ దవుర్భాగ్యానికి కారకులౌతూ, దొంగకూడు తింటూ కూడా, ఆ విషయాన్ని గురించి ఆలోచించని చలమయ్యలాంటి వ్యక్తుల కన్నా— చాలా ఉన్నతుడని చెప్పడానికి నేను సందేహించను. *